

(א) לעיל י"ג, (ב) שנת 33:
(ג) ע"פ רש"י, (ד) עירובין ט"ז;
(ה) [מספחה פ"ג] ועין
לעיל סוף דף יד ותוספות
י"ד. ד"ה אויר ולקמן עמוד
ב ד"ה העושה, (ו) לעיל
י"ג, (ז) לעיל י"ג, (ח) לעיל
ט"ז, (ט) לעיל ז, (י) ז:
ד"ה סיכך, (יא) לעיל ט"ז,
(יב) ה"א (נא):.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה לנראי
וכו' לשם סוכה הפנימית
נעשו אלא:

גליון הש"ם

תוס' ד"ה לא יהא וכו'
ונראה כפסחים דגרסי
התם אויר. עין עירובין
דף י"ג תוס' ד"ה עור
הספלה:

ליקוטי רש"י

וכן חצר המוקפת
אכסדרה. כל חצר
שנעשה לפני הבנים
והבנים פתוחין לה, חצר זו
מוקפת בנים ממנה
ופתוחין לה סביב מג'
רוחמה ולפני הבנים
עשו אכסדרות סביב
לשלה רוחמה היא
והאכסדרה פתוחה היא
ואין לה דופן ללד החצר
יש עליה תקרה וזה סיכך
על גבה כל אוירה של כל
חצר שבאמצע היקף
אכסדראות ואין דופן
לסוכה זו אלא ממחיצות
הבנים המפסיקות בין
בנים לאכסדרה ומנצלת
תקרת האכסדרה מפסקת
סביב בין סכך לדפנות אם
יש צדומו האכסדרה ד'
אמות פסולה, פחות
מלרבע אמות כשרה
לדמרינן דופן עקומה
דוגמא לדבר קלוישטר"א
גלשון אשכנז של אוירה
אמות הם הגלמים שיש
לה אויר שיש בה עשנים
והיקף אכסדרה סביב לו
[לעיל י"ד]. נראה
מבחוץ ושוה
מבפנים. שמשך כל הלחי
לחון ומודו הפנימי נכנס
עצומי כותל המזוי ואינו
נראה מבפנים אלא דומה
כמוסף על אורך הכותל
אל מנחון ניכר שאינו
מנוחל המזוי ששרי נמשך
להלכה מרוכז כמותל
[עירובין ט:].

הגהות וצינונים

[א] עין רש"י דרדך
לגורם אחיו ליה נראה
מבחוץ ושוה מבפנים
דאמר וכל השאר ליתא
וכ"כ ברא"ש: [ב] צ"ל
בהתחלה (באה"מ):
[ג] לכאורה ריבוי זה
שיך לפני ד"ה לאחורי
סוכה: [ד] במהרה"א
הגיר' בהכשר סוכה:
[ה] נרצ"ל דשבת:
[ו] צ"ל הא דקשיא
ד"ה פשיטא דבשר
דאפילו (דפו"ר):
[ז] צ"ל ישן (גליון):

סוכה

כי פליגי. אזי ורצא: אליבא דרב. ומילתיה דרצא לא דמיק
לאוקמה צפלוגתא דאפילו אליבא דרב פליג למיפסלה: דמחיצות.
פי תקרה זה לשם אכסדרה נעשה להיות לו מחיצה לחלל זה אצל לא
להיות מחיצה לאויר שחוצה להן ואילו מחיצה מעלייתא היא הוה סמכין

עלה אצל לאכסדרה ע"י גוד אחית לא
דכי אגמריה רחמנא למשה לגוד אחית^(א)
צמחיה העשויה לחלל שלה אגמריה
ולא לחוצה לה ומיהו היכא דיש לה
פלימין אע"ג דלגוואי עמידן לצוד
צפחות משלשה כמחיצה סחומה היא:
תנן וכן חצר המוקפת אכסדרה. וגם
אכסדרה מפסיק בין מחיצות הצמים
לאויר שסיכך עליו אם יש צדומו
הגג ד' אמות פסולה דמו לא מהני לה
מחיצות הצמים: אליבא דאביי.
צמקום אזי וצטילו שמהא משנה זו
מתורגמת לפי דריו: כשהשוה את
קיריו. שעשה קיריו נמוך ולא נתן
לרשי קנים על גבי תקרה שיהא פי
תקרה נראה צה אלא תלאן צוה לפי
הנכרים שאין חודן נראה צסוכה. כל
תקרת גגותיהן חלקה ושוה היתה ולא
שיפוע כעין שלנו אלא כתקרת עליות:
זהא שמעתא. דאזי ורצא: דברי
הב"ב פסולת. דכיון דתקרה לחלל
אכסדרה עשויה ולא לאויר שחוצה לה
אין פיה נעשה מחיצות לאויר: יש דה
פצימין. צפחות משלשה: אביי אמר
בשרה אמרינן לבוד. ואע"פ שהפצימין
לחלל אכסדרה נעשו ולא לאויר החיצון
הוא לה מחיצה לכל פחות משלשה
סתמא מעלייתא היא ושדייה להכא
ולהכא: ורצא אמר פסולת. לצוד
לאו מחיצה היא אלא מהלכה למשה
מסיני גמירי לה^(א) וכי גמירי לה להיות
מחיצה לחלל הנעשה צטילו אצל
למשדייה להכא ולהכא לא: והלכתא
בלישנא קמא. דרצא ולא כלישנא
צתרא לצוד אמרינן אפילו לאויר אצל
סתמא פי תקרה לא אמרינן אלא
לחלל: רב אשי אשכחיה לרב כהנא
בו. סוכה זו שמים כהלכתן היו לה
דרוס ומורח והשלישית סמוכה
לאכסדרה ולא היה עושה צה טפח
שאלמו כחמים: אחוי ליה. שהיה
פליס שצו טפח ויותר עומד אצל היוצא
אצל משוך רחצו לאחורי סוכה צאורך
שהאכסדרה עודף על הסוכה ואינו
נראה לתוכה אלא עומד צוה לדופן
צסופו: ושוה מבפנים. לאותם
העומדים צפנים אינו נראה אצל
לאותם העומדים צאכסדרה להלן
מכנגד הסוכה ואין רואין את חללה
נראה רוחצ פליס זה צהתחלת^(א) דופן
שלישית לסוכה: דאמר מר. לענין
מצוי שהכשירו צלחי אם נתנו להלן

פרק ראשון

אחוי ליה נראה מבחוץ ושוה מבפנים. תימנה היאך הוא מועיל
צסוכה כיון דלא מיכר מצפנים שלישיית של טפח דאי
משום מיגו^(א) חדא דלטו מי לא עבד רב כהנא סוכה אלא צצצת^(א) ועוד
לשלישית דאורייתא לא מהני מיגו כדפי' לעיל^(א):

כי פליגי אליבא דרב אביי רב ורבא אמר
לך עד כאן לא אמר רב התם אלא דמחיצות
לאכסדרה הוא דעבידי אבל הכא דלאו להכי
עבידי לא תנן^(א) וכן חצר המוקפת אכסדרה
ואמאי נימא פי תקרה יורד וסותם^(א) תרגמה
רבא אליבא דאביי כשהשוה את קיריו
בסורא מתני להא שמעתא בהאי לישנא
בפומבדיתא מתני סיכך על גבי אכסדרה
שאין לה פצימין דברי הכ"ר פסולה יש לה
פצימין אביי אמר כשרה רבא אמר פסולה
אביי אמר כשרה אמרינן לבוד רבא אמר
פסולה לא אמרינן לבוד והלכתא בלישנא
קמא: רב אשי אשכחיה לרב כהנא דקא
מסכך על גבי אכסדרה שאין לה פצימין
אמר ליה לא סבר מר הא דאמר רבא יש
לה פצימין כשרה אין לה פצימין פסולה אחוי
ליה נראה מבפנים ושוה מבחוץ^(א)

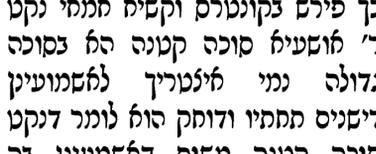

אי נמי נראה מבחוץ ושוה מבפנים^(א)
דאמר מר^(א) נראה מבחוץ ושוה
מבפנים נידון משום לחי ולחי היינו
פצימין: תנא^(א) פסל היוצא מן הסוכה נידון
כסוכה מאי פסל היוצא מן הסוכה אמר עולא
קנים היוצאים לאחורי סוכה והא בעינן שלש
דפנות בדאיכא והא בעינן הכשר סוכה
בדאיכא והא בעינן צלתה מרובה מחמתה
בדאיכא אי הכי מאי למימרא מהו דתימא
הואיל ולגוואי עבידי ולבראי לא עבידי אימא
לא קמ"ל רבה ורב יוסף אמרי תרווייהו הכא
יבקנים היוצאים לפנין מן הסוכה ומשכא
ואזלא חדא דופן בהדייהו מהו דתימא הא
לית בה הכשר סוכה קמ"ל רבה בר בר חנה
אמר רבי יוחנן לא נצרכה אלא ודילוסוכה
שרובה צלתה מרובה מחמתה ומעוטה
חמתה מרובה מצלתה מהו דתימא תפסל
בהך פורתא קא משמע לן ומאי יוצא יוצא
מהכשר סוכה רבי אושעיא אמר לא נצרכה
אלא לסכך פסול פחות משלשה בסוכה
קמנה ומאי יוצא יוצא מתורת סוכה מתקף
לה רב הושעיא לא יהא אלא אויר ואויר
פחות משלשה טפחים בסוכה קמנה מי
פסיל אמר ליה רבי אבא זה מצטרף וישנים
תחתיו וזה מצטרף ואין ישנים תחתיו ומי
איכא מידי דאצטרופי מצטרף והוא עצמו
אינו כשר אמר רבי יצחק בן אלישב אין
טיט

סוכה י"ט

אחוי ליה נראה מבחוץ ושוה מבפנים. תימנה היאך הוא מועיל
צסוכה כיון דלא מיכר מצפנים שלישיית של טפח דאי
משום מיגו^(א) חדא דלטו מי לא עבד רב כהנא סוכה אלא צצצת^(א) ועוד
לשלישית דאורייתא לא מהני מיגו כדפי' לעיל^(א):

לבראי לא עבידי. פי צקונטרס
דופן אמנעי זה לא נעשה
לכך וקשה דממתינתין שמעינן ליה
דכשר דקתני וכן חצר המוקפת
אכסדרה דאם אין מן הכותל לסיכך
ד' אמות כשרה אע"ג דמחיצות צית
לאו לצראי עבידי כדאמרינן לעיל
(דף ט"ז). ונראה דלקנים היוצאים
לאחורי סוכה קאי ואית ספרים דגרסי
צהדיא מהו דתימא הני קנים לגוואי
עבידי לצראי לא עבידי ס"ד לפסולה
לפי שאינה עשויה ללל קמ"ל דכשרה:
לא יהא אלא אויר. ופשיטא דכשר
לדאפילו האויר החמור ממנו
אינו נפסל צשיעור זה אמר ליה רבי
אצא להכי אהני נידון כסוכה
דאשמעינן לומר שישים תחתיו דאילו
אויר פחות משלשה מטטרף להשלים
שיעור הסוכה אצל אין ישנים תחתיו
כך פירש צקונטרס וקשיא אמאי נקט
ר' אושעיא סוכה קטנה הא צסוכה
גדולה נמי איצטרך לאשמעינן
דישנים תחתיו ודומק הוא לומר דנקט
סוכה קטנה משום דאשמעינן צה
חרתי דמטטרף וישנים תחתיו ועוד
קשה דכל מקום חצינן אויר פחות
משלשה כסחוס על ידי לצוד ולא דמי
לסכך פסול פחות מג' דאין שייך
לעשותו כסחוס צסכך כשר מלחכר
דיש צו סכך פסול ועוד מי יוכל להזהר
צסוכה מללה נקצים שאין לללה
מרוצה מחמתה אלא משהו שלא ישן
כנגד הנקצים^(א) ונרא' כספרים דגרסי'
התם אויר מטטרף וישנים תחתיו וזה
מטטרף ואין ישנים תחתיו כלומר הא
דאפשיטא דכשר אפילו^(א) אויר החמור
ממנו אינו נפסל כשיעור זה אדרצה
סכך פסול חמור ממנו דאין ישנים
תחתיו והוה אמינא מטעם זה דאין
מטטרף כדמתמה צתר הכי מי איכא
מידי ומיהו קשיא מסככה צשפודין
דמכשירין צשיש ריוח צנייהן כמותן^(א)
ואי אפשר שלא (יתן^(א)) כנגד השפודין
לכך צריך לפרש צשיש הכשר סוכה
צלא האויר וצלא הפסול ישנים תחתיו
צין צוה צין צוה ולהכי נקט סוכה
קטנה וצירושלמי דצרכות פרק שלשה
שאכלו^(א) משמע דאויר מטטרף ואין
ישנים תחתיו כפירוש הקונטרס וז"ל
אין קיימין צסוכה וילפינן מטיט
הנרוק דתינתן ממנן הרמיק הסיכך מן
הדפנות ג' טפחים פסולה פחות מכלאן

כשרה מהו לישן תחתיו המצ' ר' יצחק צן אלישב הרי טיט הנרוק שמשלים
צמקוה ואין מטצילין צו אף הכא משלים צסוכה ואין ישנים תחתיו:
טיט
זהו פליס שלה: לאחורי סוכה.
מן הסכך: והא בעינן הכשר סוכה. דעל כרחך
סוכה צאפי נפשה היא ומוצלת מו: לבראי לא עבידי.
(א) נעשו אלא שהכנים דופן אמנעי לחון [אחרן] שראה שהיתה דיייה צכך: לפנים מן הסוכה. ללד דופן רציעי הפחות
משוכין ויוצאין להלן מאורך דפנות האדדין: וממשכא ואזלא חד דופן. מדופני האדדין צהדייהו: מהו דתימא. כיון דלא
ממשיך דופן שני צהדה מוכח מילתא דצאפיה נפשה היא והא לית צה צעצה טפחים צהכשר^(א) סוכה: קמ"ל. דמן סוכה הוא והו כשמים כהלכתן
ושלישית אפילו טפח ללא ממשכא עד הרציעית וכשרה: ה"ג לא נצרכה אלא לסוכה שרובה צלתה מרובה מחמתה מרובה
לא יהא אלא אויר. ופשיטא דכשר לדאפילו אויר החמור ממנו אינו פוסל צשיעור זה: אמר ליה רבי אבא. להכי אהני נידון
כסוכה דאשמעינן תנא לומר שישים תחתיו דאילו אויר פחות משלשה מטטרף להשלים שיעור הסוכה אצל אין ישנים תחתיו:
טיט

מן הפתח שווה וכלה עוצי הלחי עם אורך הדופן צצפנים ונראה
שהוא סוף הדופן שאינו צולט כלום לחון חלל הפתח אצל צולט
הוא ללד רשות הרצים כנגדו או מן הצד ויכר לעומדים מצחון
שאינו מן הדופן: נידון משום לחי. והכא נמי נידון משום דופן: והיינו פצימה. זהו פליס שלה: לאחורי סוכה.
חון לדופן אמנעי שהו אחורי של הסוכה: קנים. מן הסכך: והא בעינן הכשר סוכה. שהיא צעצה טפחים^(א) דעל כרחך
סוכה צאפי נפשה היא ומוצלת מו: לבראי לא עבידי. דופן אמנעי זה לא לכך נעשה וגם צצצדין תחלתן לשם סוכה
(א) נעשו אלא שהכנים דופן אמנעי לחון [אחרן] שראה שהיתה דיייה צכך: לפנים מן הסוכה. ללד דופן רציעי הפחות
משוכין ויוצאין להלן מאורך דפנות האדדין: וממשכא ואזלא חד דופן. מדופני האדדין צהדייהו: מהו דתימא. כיון דלא
ממשיך דופן שני צהדה מוכח מילתא דצאפיה נפשה היא והא לית צה צעצה טפחים צהכשר^(א) סוכה: קמ"ל. דמן סוכה הוא והו כשמים כהלכתן
ושלישית אפילו טפח ללא ממשכא עד הרציעית וכשרה: ה"ג לא נצרכה אלא לסוכה שרובה צלתה מרובה מחמתה מרובה
לא יהא אלא אויר. ופשיטא דכשר לדאפילו אויר החמור ממנו אינו פוסל צשיעור זה: אמר ליה רבי אבא. להכי אהני נידון
כסוכה דאשמעינן תנא לומר שישים תחתיו דאילו אויר פחות משלשה מטטרף להשלים שיעור הסוכה אצל אין ישנים תחתיו:
טיט

הן. ר' אושעיא אמר לא נצרכא אלא לסכך פסול פחות מג' בסוכה קטנה (עסקינן) ואמאי פסל יוצא קרי ליה מפני שהיא מהכשר סוכה ומותבינן עלה לא יהא אלא אויר ולא אשכחן בפסולי סוכה פחות הימנו וכי אויר פחות
מג' פוסל בסוכה קטנה ודחי רבא אמר פחות מג' מצטרף וישנין תחתיו כדקיי"ל כלבור דמי אבל סכך פסול מצטרף לר' אמות מן הצד ואין ישנין תחתיו כדתנן נתן עליה נטר שרוב ד' טפחים כשרה ובלבד שלא ישן תחתיו. ויש
חשק שלמה על ר"ח (א) נראה ש"ל נידון כלמים והיינו דאמרינן ללד קרן וזית וכו'.

קח א מ"י פ"ו מהל'
שנת הלכה כצ סמוג
עשין א טושי"ע א"ח ס'י
שק סעף יג:
ק"ט ב ג מ"י פ"ד
מהלכות סוכה הל' ג
סמוג עשין מג טושי"ע א"ח
ס'י מרלל סעף ז:
ק"ט ו"ו מ"י שס פ"ה
ה"כ טושי"ע שס
סעף צ:

רבינו חננאל

כשהשוה. פי קירוי
הסוכה לאכסדרה ודיבסק
שאין נראית תקרת הסוכה
חלוקה מן האכסדרה
להיודע שהיא פי תקרה.
והלכתא כרבא בהאי
לישנא כי אכסדרה שאין
לה פצימין פסולה ואם יש
לה פצימין כשרה וצרות
פצימין מפרשא לקמן
נראה מבחוץ ושוה
מבפנים נידון משום [לחי]
והיינו פצימא. אגרסינן
בעירובין פרק מבוי אמר
רבה אמר רב הונא נראה
מבחוץ שהוא לחי ושוה
מבפנים נידון משום לחי
להתיר הפנימי שווה לו
ומותבינן עליה הא דתנן
חצר גדולה שנפרצה
לקטנה גדולה מותרת
וקטנה אסורה מפני שהיא
כפתחא של גדולה אמאי
תשרי קטנה בכותל
הגדולה כנראה מבחוץ
ושוה מבפנים ומשני התם
והלכתא נראה מבחוץ
ושוה מבפנים נידון משום
לחי. אגרסינן בירושלמי
פרק א' [עירובין] אבני
הבנין היוצאות מן הבנין
אם אין בין אחת לחברתה
ג' טפחים (א) דינן כלבדי
והיינו לחי קרן וזית יוצא
[מיכן] וקרן וזית יוצא
מיכן נידון כלחיים כותל
הכנסת נראה כפס מבפנים
ושוה מבחוץ או נראה
כפס מבחוץ ושוה מבפנים
נידון כלחיים היה משוך
רואין אותו כאילו הוא
כנוס התיב רב חסדא
והתנן חצר גדולה
שנפרצה לקטנה כו' ויעשו
כותלי גדולה כלחיים אצל
קטנה ופריק תפוח.
במשוכין יתר מעשר וכו'.
דאמרינן
בשמעתין לגבי פצימין
אמרינן לבוד כי האי גונא
הוא כגון דאיכא אבנים
יש ביניהן פחות משלשה
טפחים אמרינן לבוד ובגין
[כן] הוא נידון משום לחי.
רב אשי אשכח לרב
דהנא דמסכך ע"ג
אכסדרה שלא היו פצימיה
נראין מבחוץ ואמר ליה
לרבא כי האי גונא פסולה
עילייה ואחוי ליה נראה
מבפנים ושוה מבחוץ
וא"ל היינו פצימא וקיי"ל
כלישנא קמא דרבא וכן
הלכה. תנא פסל היוצא
מן הסוכה נידון כסוכה
ואוקימנא קנים היוצאים
מן הסוכה לאחורי הסוכה
ויש בהן ז' טפחים שיעור
סוכה קטנה מהו דתימא
הני דפנות הואיל ולגואי
עבידי לבראי לא עבידי
פסולה קמ"ל כיון דלשם
צל בעלמא עבידו כשרה.
רבה ורב יוסף אמרי
בקנים היוצאים לפנין מן
הסוכה ומשכה וזולתה
דופן אחת בהדייהו מהו
דתימא הואיל ושלמה להו
סככא אפלאג דרופן האי
סוכה אחרית היא קמ"ל
דברי ר' יוחנן פשוטין

הן. ר' אושעיא אמר לא נצרכא אלא לסכך פסול פחות מג' בסוכה קטנה (עסקינן) ואמאי פסל יוצא קרי ליה מפני שהיא מהכשר סוכה ומותבינן עלה לא יהא אלא אויר ולא אשכחן בפסולי סוכה פחות הימנו וכי אויר פחות
מג' פוסל בסוכה קטנה ודחי רבא אמר פחות מג' מצטרף וישנין תחתיו כדקיי"ל כלבור דמי אבל סכך פסול מצטרף לר' אמות מן הצד ואין ישנין תחתיו כדתנן נתן עליה נטר שרוב ד' טפחים כשרה ובלבד שלא ישן תחתיו. ויש
חשק שלמה על ר"ח (א) נראה ש"ל נידון כלמים והיינו דאמרינן ללד קרן וזית וכו'.